

Historisk Samfund for Sydøstjylland

Bestyrelsens beretning for året 1. juni 2021 – 31. maj 2022

Kære årsmøde.

Tak for fremmødet.

Da I holdt årsmøde sidste år på Egtved Museum havde jeg ingen anelse om, at jeg ville stå her et lille år senere og skulle aflægge beretning som formand for Historisk Samfund for Sydøstjylland.

Men jeg blev spurgt om jeg ville være med i bestyrelsen – og efterfølgende – om jeg ville overtage posten som formand.

Det må siges at være et karrierespring, der vil noget.

Men jeg har altid interesseret mig for historie, så jeg tog imod opfordringen. Og det har været en meget spændende oplevelse. Og det har kun været muligt på grund af den meget store viden og energi, der er samlet i den øvrige bestyrelse. De har gjort arbejdet som formand meget let. Det er jeg dem dybt taknemlige for.

En af de første udfordringer vi tog fat på i bestyrelsen var at give årbogen et grafisk løft, og et nyt navn.

Begge dele kommer som senere punkter på dette årsmøde. Og vi håber, at I er med på vores forslag, som jeg vender tilbage til i slutningen af beretningen.

Det er ingen hemmelighed, at foreninger som vores har det svært i et moderne samfund, hvor tingene foregår hurtigere end nogensinde før. Derfor er det ekstra vigtigt, at vi får gjort opmærksom på, at man hos os kan få et lidt større perspektiv på samfundet.

Så I må meget gerne gøre reklame for foreningen blandt venner og bekendte. Og det er bestemt ikke dyrt at være medlem. Og med i kontingentet får man jo også en stor og fyldig årbog med interessant læsestof.

På grund af corona-restriktioner valgte bestyrelsen at afholde årsmødet i 2021 senere end andet kvartal som vanligt. Årsmødet 2021 blev derfor holdt lørdag den 28. august 2021 på Egtved Museum med 44 deltagere. Niels Kolind blev valgt som dirigent. Der var seks bestyrelsesmedlemmer på valg: Erik Toftgaard, Poul Ulrich Jensen, Vigand Rasmussen, Anne Katrine Nagel Christensen, Arne Bendixen og Benny Andersen. De tre førstnævnte, herunder mangeårige formand for foreningen, Erik Toftgaard, valgte ikke at genopstille. Benny Andersen og Arne Bendixen blev genvalgt for tre år sammen med Anne Katrine Nagel Christensen, der efter indtrædelse i bestyrelsen som stedfortræder året forinden blev valgt for to år. Af de fremmødte medlemmer valgte Svend Rahbek Sørensen at stille op og blev valgt. Efterfølgende årsmødet takkede undertegnede, samt arkivar ved Vejle Stadsarkiv, Tore Teglbjærg, ja til de resterende pladser i bestyrelsen.

Efter årsmødet var der kaffebord, hvorefter museumsinspektør ved Vejle Museerne, Ph.d. Katrine Balsgaard Juul, holdt foredrag om fundet af Egtvedpigen i 1921. Foredraget blev fulgt op af rundvisning i museet, der i anledning af 100-året for fundet af Egtvedpigen kunne præsentere en ny bronzealderudstilling.

Og så til nogle af de arrangementer der har været siden sidste årsmøde.

Årets sommerudflugt gik i 2021 til Munkebjerg ved Vejle. Søndag den 12. september 2021 fik 49 deltagere en vandring i naturen omkring Munkebjerg med biolog og fhv. lektor Lars Kromann-Larsen efterfulgt af kaffebord på Munkebjerg Hotel. Derefter holdt kunsthistoriker og tidligere leder af Vejle Kunstmuseum, Nina Damsgaard, sammen med historiker Vigand Rasmussen foredrag om hotellet og de kunstnere, der i tidens løb har virket på Munkebjerg og i det omgivende område.

Årbogen Lokalhistorie fra Sydøstjylland 2021 blev præsenteret ved en reception torsdag den 7. oktober 2021 på Industrimuseet i Horsens med 43 deltagere. Mange af forfatterne var med, herunder registrator ved Industrimuseet i Horsens, John Juhler Hansen, der gav deltagerne et kort indblik i historien om Crome & Goldschmidt, der på sin tid var Nordens største tekstilfabrik og som lå i Horsens.

I samarbejde med Folkeuniversitetet i Vejle havde bestyrelsen den 26. oktober 2021 planlagt et foredrag om verdens første popfænomen, de fem danske søstre "Barrison Sisters", der i 1880'erne udvandrede med deres forældre fra fattige kår i København til New York i USA. I New Yorks slum blev de opdaget af danskeren William Fleron, der tilbød at blive deres impresario. Efter et gennembrud i USA tog han dem i 1894 med til Paris, hvor de som Barrison Sisters fra den ene dag til den anden bragede igennem og blev det mest eftertragtede navn på den vestlige varietéscene. Foredraget måtte desværre aflyses på grund af for få tilmeldinger.

Endnu et samarbejde med Folkeuniversitetet i Vejle gjorde det muligt at tilbyde medlemmerne et foredrag om "De vestjyske københavnerplantager" med museumsinspektør Holger Grumme Nielsen fra Vardemuseerne den 22. november 2021. Foredraget gav deltagerne et indblik i, hvordan industrialiseringen i slutningen af 1800-tallet var med til at skabe et økonomisk stærkt borgerskab af bl.a. grossererere, skibsredere og fabrikanter, der inden for en kort periode tjente store formuer.

Den 23. november 2021 kunne medlemmerne deltage i et samarbejde med Grænseforeningen Vejle Vesteregn i en forsinket afstemningsfejring. Forfatteren Linda Lassen fortalte med udgangspunkt i sine to historiske romaner "Men sko må jeg ha" - om vandrelærerinden Henriette Gubi og "Jens og Marie – en genforeningsroman", om forskellige aspekter af det arbejde, der blev gjort for at bevare danskheden i Sønderjylland under fremmedherredømmet. Jens Jessen var 1882 – 1906 redaktør af Flensborg Avis. Han blev gift med Marie Fibiger, der kom fra et konservativt københavnsk miljø, men brændte for den sønderjyske sag.

I samarbejde med Horsens Kulturhistoriske Forening kunne medlemmerne den 1. december 2021 høre ejeren af en samling af keramik fra Horsens-området, Ole Møller Andersen, og journalist og forfatter, Flemming Ahlgreen, fortælle om bogen "Liv med ler". Bogen fortæller historien om pottemagere og keramikere i Horsens-området fra 1890 til i dag. Foredragsholderne fortalte om, hvordan de gamle pottemagere i 1800-tallet levede spartansk med deres familier og arbejdede i kolde værksteder for at frembringe potter, tallerkner, skåle og fade til dagligdagens husgeråd. Pottemagerne arbejdede hårdt og tjente kun lidt.

På grund af corona-restriktioner blev foredraget i Fredericia den 12. januar 2022 om Christian den 2., der regerede 1513-1523, aflyst. Bestyrelsen overvejer om det kan gennemføres på et andet tidspunkt.

Den 10. februar 2022 kunne medlemmerne deltage i et samarbejde med Grænseforeningen Vejle Vesteregn i en Afstemningsaften i Balle Forsamlingshus med foredrag af tidl. minister og medlem af Folketinget, Bertel Haarder om "Hvorfor fik vi ikke langt tidligere en deling af Slesvig og en nordisk union? – Er det sidste for sent?" Bertel Haarder er lidenskabelig tilhænger af nordisk samarbejde, og vil meget gerne kaste blikket fremad, og ikke alene kigge bagud. Der var hundrede deltagere til arrangementet, og samarbejdet gav derfor økonomisk overskud, da Historisk Samfund for Sydøstjylland var medarrangør.

Mandag den 21. februar 2022 afvikledes Lokalhistorisk Inspirationsdag 2022 på Roberthus i Egtved, hvor de 50 deltagere fik fornøjelsen af et meget spændende program. Historisk Samfund for Sydøstjylland satte på årets Inspirationsdag fokus på luftfoto. Hvordan bruger historikerne dem? Hvor kan man finde luftfotos, når man er borger, lokalarkiv eller noget helt tredje? Og hvad kan man bruge dem til? Det var de centrale spørgsmål på årets Inspirationsdag, hvor dagens oplægsholdere, forskningsbibliotekar og projektleder på "Danmark set fra luften – før Google" Mette Colding Dahl fra Det Kongelige Bibliotek og arkæolog Esben Schlosser Mauritsen fra Arkæologi Vestjylland, delte erfaringer i arbejdet med luftfotos og benyttelsen af disse.

Torsdag den 7. april 2022 hørte omkring 30 fremmødte medlemmer på Kolding Bibliotek lektor emeritus og forfatter Erik Voss fortælle om bogen "Berg – Gå aldrig på akkord med uretten", som var resultatet af forfatterens flere års forskning i politikeren Christen Bergs liv og arbejde. Christen Bergs liv er en fortælling om en ung bondedreng fra Vestjylland, der med raketfart fik skabt sin egen karriere og blev et hjem i enhver dansk husholdning i slutningen af 1800tallet. Han var lærer, avisejer og så var han den politiker, der fik samlet partiet Venstre i 1870. En dygtig politiker med et enestående talent, men han var også en dygtig forretningsmand og en liberalist. Christen Bergs liv og Kolding hang sammen, og selvom Bergs karriere tog ham andre steder hen, glemte han aldrig Kolding. Derfor står hans statue stadig den dag i dag og pryder Banegårdspladsen i Kolding.

Tirsdag den 19. april 2022 deltog 27 medlemmer i en aftenrundvisning i vikingeutstillingen "Magt og Guld" på Vejle Kunstmuseum. Her fik deltagerne muligheden

for at se et af danmarkshistoriens hidtil største, rigeste og flotteste guldskatte, der blev i 2020 blev fundet ved Vindelev, lidt uden for Jelling. Det enorme fund på knap 1 kg guld, består af underkopstore, flot dekorerede medaljoner, såkaldte brakteater. Der er også romerske mønter, der er lavet om til smykker. Enkelte af genstandene har motiver og runeinskriptioner, der måske henviser til datidens herskere, men som også ifølge nogle af de forskere, der indtil nu har haft mulighed for at undersøge skatten, leder tankerne hen på den nordiske mytologi. Arkæolog og museumsinspektør ved VejleMuseerne, Charlotta Lindblom, fortalte, hvordan mange af Skandinaviens største guldfund stammer fra midten af 500-tallet, hvor askeskyen fra et stort vulkanudbrud i året 536 e.kr, skabte en global klimakatastrofe med mange års misvækst og hungersnød. De foreløbige dateringer tyder på, at denne skat også er nedlagt på dette kaotiske tidspunkt i verdenshistorien. Klimakatastrofen i 536 fik ifølge mange forskere datidens indbyggere i det nuværende Danmark til at forkaste de gamle magthavere og nedlægge masser af guld i netop denne periode. Måske for at gemme det for fjender, eller måske for at formilde guderne. Nogle mener, at grundlaget for vikingetidens samfund, og et samlet dansk rige, ligger i denne periode. Vindelev-skatten indgår i Vejle Museernes vikingeutstilling, der fortæller historien om Harald Blåtands østlige forbindelser, og om den tidlige rigsdannelse, der skabte fundamentet for Jelling dynastiet.

I årets løb har vi således afviklet arrangementer i samarbejde med Industrimuseet i Horsens, Horsens Kulturhistoriske Forening, Grænseforeningen Vejle Vesteregn, Folkeuniversitetet i Vejle, Museernes Venner i Fredericia og Egtved Museumsforening. Vi takker for det gode samarbejde i 2021 og 2022 og fortsætter gerne samarbejdet fremover. Historisk Samfund for Sydøstjylland samarbejder gerne med flere foreninger samt arkiver og museer i organisationens geografiske dækningsområde. Samarbejdet omhandler desuden bidrag til Historisk Samfund for Sydøstjyllands nyhedsbreve, der indeholder nyheder fra Historisk Samfund for Sydøstjylland samt nyheder om kulturhistoriske arrangementer fra samarbejdspartnere i Sydøstjylland.

Nyhedsbrevet udsendes den sidste fredag i måneden undtagen i feriemånederne juli og december. Bestyrelsen for Historisk Samfund for Sydøstjylland har besluttet, at årbogen fra 2022

fokuserer på kulturhistoriske artikler fra det tidligere Vejle Amt, dvs. Fredericia, Hedensted, Horsens, Kolding og Vejle Kommuner samt den tidligere Nørre Snede Kommune. De hidtidige årsberetninger fra arkiver og museer i det geografiske dækningsområde vil derfor ikke længere medtages i årbogen. I stedet tilbyder Historisk Samfund for Sydøstjylland at bringe årsberetninger fra arkiver og museer i området i et tillæg til nyhedsbrevet, der udsendes den sidste fredag i januar. Dette sker første gang i januar 2023. Derudover vil årbogen fra 2022 indeholde kontaktoplysninger på alle arkiver og museer i Historisk Samfund for Sydøstjyllands geografiske dækningsområde, det tidligere Vejle Amt.

Redaktionsgruppen bag årbogen fra Historisk Samfund for Sydøstjylland tilbyder samtidig sparring med forfattere, der ønsker at folde historiske undersøgelser eller beretninger ud til eventuelle artikler i årbogen.

Man kan læse om foreningen på vores hjemmeside www.hssso.dk. Her informerer vi om foreningens formål og bestyrelsens arbejde, ligesom vi informerer om afholdte og kommende arrangementer for foreningens medlemmer. På hjemmesiden findes også nyhedsbreve samt en oversigt over udgivne årbøger. Årbøger kan bestilles og købes via Industrimuseet i Horsens, ligesom årbøger ældre end to år kan downloades på hjemmesiden eller hentes via Slægtsforskernes Bibliotek. De nyeste årbøger kan ikke downloades på grund af forfatterrettigheder. I 2022 overgår den nuværende hjemmeside til en ny teknisk platform, der betyder, at hjemmesiden får nyt design og en opdatering af indholdet.

Foreningens økonomi er forværret det seneste år, og budgettet for 2022 viser et underskud på omkring 25.000 kr. Dette skyldes mestendels udeblivelsen af et tilskud på 30.000 kr. fra en privat fond, som foreningen har været begunstiget af igennem flere år. Derudover har foreningen faldende medlemstal, hvilket smitter af på økonomien. Bestyrelsen har derfor søgt andre fonde, hvor VAF-Fonden har givet 10.000 kr. i 2022, ligesom bestyrelsen forventer at modtage et tilskud på omkring 10.000 kr. fra Vejle Kommunes Kulturpulje i 2022.

Bestyrelsen takker for tilsagnene om bevillinger, ligesom bestyrelsen takker Billund Lufthavn for sponsorstøtte. Derudover takker bestyrelsen foreningens omkring 300 medlemmer for deltagelsen

og opbakningen til foreningens aktiviteter. Som formand for bestyrelsen takker jeg også mine bestyrelseskolleger for et givende og altid fornøjeligt samarbejde.

En betydningsfuld opgave i foreningen er udgivelsen af årbogen, i år 118. årgang. For at styrke årbogens fortællekraft og tiltrække nye læsere ønsker bestyrelsen at modernisere årbogens grafiske design og omslag. Sammen med et nyt layout og grafisk design foreslår bestyrelsen, at årbogen skifter navn til Livet og historien i Sydøstjylland. Navneændringen skal vedtages af medlemmerne i henhold til vedtægterne, og det er derfor et punkt på årsmødets dagsorden. Inden vi når dertil, vil jeg imidlertid takke de mange engagerede og vidende forfattere, der indsender artikler til årbogens redaktionsgruppe. Igen i år kan I glæde jer til at læse spændende artikler fra foreningens geografiske dækningsområde.